

Predmet: *Lovas* (opt. Milan Devčić i dr.)

Viši sud u Beogradu – Odeljenje za ratne zločine
Broj predmeta: K. Po2 1/2014

Krivično delo: ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142, st. 1 KZ SRJ u saizvršilaštvu, u vezi sa čl. 22 KZ SRJ

Glavni pretres: 20.06.2019.

Objavljivanje presude

Nakon većanja i glasanja veće je donelo, a predsednica veća, sudija Zorana Trajković, objavila presudu kojom su optuženi Željko Krnjajić, Milan Devčić, Darko Perić, Radovan Vlajković, Radisav Josipović, Jovan Dimitrijević, Saša Stojanović i Zoran Kosijer oglašeni krivim zbog krivičnog dela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142 KZJ i osuđeni na kazne zatvora : Željko Krnjajić šest godina, Milan Devčić osam godina, Darko Perić pet godina, Radovan Vlajković pet godina, Radisav Josipović četiri godine, Jovan Dimitrijević šest godina, Saša Stojanović sedam godina i Zoran Kosijer šest godina.

Obrazlažući donetu presudu, predsednica veća je navela da je sud utvrdio da je 10. oktobra 1991. godine, izvršen napad na *Lovas* koji se odvijao po Naređenju komandanta Druge proleterske gardijske mehanizovane brigade JNA Str. pov. broj 305-01 od 09. oktobra.1991. godine. Tokom istog okrivljeni Željko Krnjajić komandovao je pripadnicima oružane grupe sastavljene od pripadnika SM Tovarnik, TO Tovarnik i dobrovoljačke oružane grupe „Dušan Silni“ koji su svi bili u sastavu snaga brigade. On im je naređivao da se otvara vatra iz pešadijskog naoružanja i bacaju bombe na kuće meštana hrvatske nacionalnosti, usled čega su zapaljene kuće Ivana Ostruna, Vida Krizmanića, Amalije Martinović, Josipa Kraljevića, Ivana Conjara i i Ivice Gračanca, a pucnjima iz vatrenog oružja ubijeni su Vid Krizmanić, Ivan Ostrun, Mirko Grgić, Cecilija Badanjak, Danijel Badanjak, Josip Poljak i Pavo Đaković. Okrivljeni Krnjajić lično je primenjivao mere zastrašivanja prema civilima hrvatske nacionalnosti tako što je uperio pušku u Tomislava Šelebaja i pretio mu da će ga ubiti i gurao ga, uperio pušku u leđa Marice Hodak i tukao Josipa Jovanovića udarajući ga nogama.

U odnosu na okrivljenog Milana Devčića sud je utvrdio da je isti u periodu počev od 10. pa do kraja oktobra meseca 1991. godine u *Lovas*u, u svojstvu komandira milicije *Lovas* i predstavnika samovlasno uspostavljene lokalne vlasti civilno – vojnog karaktera, zajedno sa okrivljenim Ljubanom Devetakom, komandantom sela i direktorom Zemljoradničke zadruge *Lovas* i Milanom Radojčićem komandatnom TO *Lovas*, prema kojima je krivični postupak obustavljen usled smrti, nečovečno postupao prema civilnom stanovništvu hrvatske nacionalnosti. On je učestvovao u njihovom zatvaranju i zadržavanju u improvizovane, nehigijenske i prostorno neuslovne zatvore koje je formirala samovlasno uspostavljena lokalna vlast, dok su tela zatvorenih Marka Filića, Petra Badanjka, Josipa Jovanovića, Ivana Vidića, Andrije Devčića, Marka Damjanovića, Zorana Krizmanića, Đure Krizmanića, Alojza Krizmanića, Darka Pavlića Željka Pavlića, Stipe Dolačkog i Franje Panđe nakon 18. oktobra 1991. godine pronađena na

različitim lokacijama u Lovasu. Okrivljeni Milan Devčić nečovečno je postupao prema civilima hrvatske nacionalnosti i tako što je naređivao primenu ponižavajućih i diskriminatorskih mera prema Branki Balić, Ani Conjar i Josipu Luketiću naredivši im da svoje kuće obeležavaju belim tkaninama i oko ruku nose bele trake. U prostorijama SM u Lovasu telesno je povređivao privedene i zatvorene Petra Vuletu, Marka Gračaca i Đuru Antolovića, tako što ih je udarao nogama i rukama i gumenom palicom i metalnim bokserom.

Sud je utvrdio da je okrivljeni Darko Perić, u svojstvu komandanta Protivdiverzantskog odreda TO Valjevo naredio da se nečovečno postupa prema civilnom stanovništvu tako što je 17. oktobra 1991. godine sebi potčinjenim starešinama, okrivljenim Radovanu Vlajkoviću i Radisavu Josipoviću izdao naređenje da se dana 18. oktobra 1991. godine u pretres terena kao živi štit povedu pethodne noći zatvoreni i mučeni civili, koje naređenje je dobio od potukovnika Miodraga Dimitrijevića, najvišeg po činu vojnog starešine u Lovasu u odnosu na koga je krivični postupak razdvojen. Okrivljeni Radovan Vlajković i Radisav Josipović, nečovečno su postupali prema civilima, tako što su, postupajući po dobijenom naređenju, povelili pedesetak pripadnika Protivdiverzantske čete i zajedno na okrivljenim Zoranom Kosijerom, Sašom Stojanovićem i Jovanom Dimitrijevićem kao pripadnicima odreda „Dušan Silni“ te drugim pripadnicima istog odreda, od zatvorenih civila formirali kolonu i krenuli u pretres terena prema pogonu fabrike „Borovo“. Prilikom kretanja kolone, jedan od pripadnika oružane pratnje ubio je ranije teško povređenog Boška Bođanca. Dolaskom do polja deteline koje je bilo minirano, mnoga lica su naredila civilima da skrenu u polje i da se, držeći se za ruke po istom kreću i razgrću nogama detelinu, dok su se okrivljeni Vlajković, Josipović, Dimitrijević, Kosijer i Stojanović naoružani kretali iza njih na bezbednom rastojanju. Nakon što je civil Ivan Kraljević pao preko postavljene mine koja se aktivirala, jedan broj pripadnika oružane pratnje otvorio je na civile pušcanu paljbu usled koje su smrtno stradali Marijan Marković, Tomislav Sabljak, Darko Solaković, Ivan Palijan, Zlatko Panjik, Slavko Kuzmić, Ivan Sabljak, Mijo Šalaj, Ivan Kraljević, Petar Badanjak, Zlatko Božić, Antun Panjik, Marko Vidić, Marko Sabljak, Mato Hodak, Ivan Conjar, Slavko Štrangarević, Josip Turkalj i Luka Balić, dok su Stjepan Peulić, Stanislav Franjković, Ivan Mujić, Zlatko Toma, Ljubo Solaković, Josip Gerstner, Mato Kraljević, Josip Sabljak, Emanuel Filić, Milko Keser, Milan Radmilović i Marko Filić ranjeni. Okrivljeni Stojanović je, nakon prestanka eksplozija i puščane paljbe civilima Đuki Radočaju, Tomislavu Šelebaju i Dragutinu Krizmaniću naređivao da razminiraju preostale neeksplozirane mine, iako za to nvi nisu bili obučeni, tako što im je davao uputstva kako da to urade.

Ovakvo činjenično stanje sud je utvrdio na osnovu ocene svih izvedenih dokaza. Činjenice koje se tiču organizacije i napada na Lovas sud je utvrdio na osnovu odbrane okrivljenog Željka Krnjajića, iskaza svedoka i odbrana okrivljenih koji su bili pripadnici oružane grupe tokom napada na Lovas, te dokumentacije JNA, među kojom je i Naređenje za napad od 09. oktobra 1991. godine koje je potpisao komandant Druge proleterske gardijske mehanizovane brigade potpukovnik Dušan Lončar. U istom je navedeno da je komandant brigade Dušan Lončar odlučio da se izvrši napad na Lovas, tako što će se obuhvatnim dejstvom blokirati ivice sela i dejstvovati po objektima u istom, a pomoćnim snagama izvršiti čišćenje sela od pripadnika ZNG, MUP-a kao i stanovništva koje je neprijateljski nastrojeno. Komandnu ulogu okrivljenog Krnjajića kao stanovnika Lovasa koji je bio dobar poznavalac mesta i meštana, sud je utvrdio iz odbrana okrivljenih i iskaza brojnih svedoka. Činjenica da je u naređenju za napad navedeno da je potrebno očistiti selo do neprijateljski nastrojenog stanovništva, koje je saopšteno oružanoj grupi pre polaska u napad, a da je Krnjajić određen za komandanta oružane grupe kao dobar poznavalac stanovnika Lovasa, njihovih porodičnih prilika i političkog opredeljenja, koji je učestvovao i u dogovorima oko napada na Lovas, potvrđuje njegovu ulogu konkretnom prilikom. O njegovom postupanju sa civilima prilikom ulaska u Lovas, izjašnjavali su se neki od

okrivljenih kao i svedoci, stanovnici Lovasa koji su se tog dana sa njim sretali. Njihove iskaze sud je prihvatio jer su bili međusobno saglasni u pogledu relevantnih činjenica. Na osnovu iskaza nekih od okrivljenih i svedoka, sud je utvrdio položaj u samorpoglašenoj lokalnoj vlasti u Lovasu, kao i ponašanje prema civilima i okrivljenog Milana Devčića. Iz odbrana optuženih Darka Perića, Radovana Vlajkovića, Radisava Josipovića, Saše Stojanovića, Jovana Dimitrijevića i Zorana Kosijera, te iskaza svedoka koji su preživeli događaje na minskom polju, sud je utvrdio događanja 18. oktobra 1991. godine. Njihove odbrane u delovima u kojima su minimizirali svoje uloge konkretnom prilikom sud nije prihvatio, nalazeći da su usmerene u pravcu izbegavanja krivične odgovornosti.

Sud je izmenio činjeničnopravni opis radnji za koje je okrivljene oglasio krivim tako što je sveo opis na zakonom propisana obeležja krivičnog dela i upodobio ga sa utvrđenim činjeničnim stanjem. Izostavio je neke od radnji izvršenja koje su bile stavljene na teret optuženim Krnjajiću i Devčiću, jer za neke od njih tužilaštvo nije pružilo dokaze. U isto vreme bio je vezan činjenicom da prethodnom prvostepenom presudom na koju se TRZ nije žalilo, okrivljeni Krnjajić nije bio oglašen krivim za pojedine radnje, pa su i one morale biti izostavljene. Ovo iz razloga jer je sud bio ograničen postojanjem zabrane preinačenja na gore u odnosu na ovog optuženog.

Prilikom odmeravanja kazni okrivljenima, sud je cenio sve otežavajuće i olakšavajuće okolnosti na strani okrivljenih, vremenski kontinuitet u kome je svaki od okrivljenih preduzimao radnje za koje je oglašen krivim, ali je pri odmeravanju kazne bio ograničen i zabranom preinačenja na gore, obzirom da TRZ na prethodnu prvostepenu presudu nije izjavilo žalbu.

Fond za humanitarnu pomoć